

Στην εποχή του δεύτερου κύματος του κορωνοϊού

Βασίλειος Σπανός

Διευθυντής Αιμοδυναμικού Εργαστηρίου, Κέντρο Καρδιάς & Αγγείων, Ιατρικό Αθηνών.

Ουφ... ξυστά περάσαμε!

Δεν ζήσαμε την απόλυτη ανασφάλεια και την ανημπόρεια των κατοίκων της βόρειας Ιταλίας ή της Ισπανίας, ή ακόμα της κραταιής υπερδύναμης πέραν του Ατλαντικού. Τότε, που στην πλουσιότερη περιοχή του πλανήτη, την πολιτεία της Νέας Υόρκης, με το μεγαλύτερο αριθμό κλινών εντατικής θεραπείας ανά κάτοικο, δεν υπήρχαν αρκετές, για ασθενείς με οξεία αναπνευστική ανεπάρκεια, λόγω κορωνοϊού. Ήταν η ίδια περίοδος που τα φέρετρα από τα νοσοκομεία της Νέας Υόρκης μεταφέρονταν σε μεγάλα φορτηγά! Πρωτόγνωρες εικόνες, που όμοιές τους συναντάμε ανατρέχοντας σε εποχές επιδημιών προηγούμενων αιώνων, εικόνες που η γενιά μας δεν είχε ποτέ αντιμετωπίσει μέχρι την εξάπλωση της πανδημίας του κορωνοϊού.

Και ναι, ξυστά περάσαμε! Ίσως να μην καταλάβαμε πόσο κοντά βρεθήκαμε σε αντίστοιχες καταστάσεις, κάτι που πιθανώς συνετέλεσε στην άρνηση πολλών συμπολιτών μας απέναντι στο πρόβλημα. Συμπολίτες μας που αρνούνται να συμμορφωθούν με τα μέτρα προφύλαξης και αναμασούν θεωρίες συνωμοσίας. Χίλιες φορές έτσι, που έλειψε, δηλαδή η καθημερινή απόδειξη της ραγδαίας εξάπλωσης του κορωνοϊού στη δική μας χώρα κι ως υπομένουμε την ανοησία του κάθε «μυημένου»! 'Αλλωστε τέτοιοι «μυημένοι» θα υπήρχαν έτσι κι αλλιώς, ακόμα κι αν γονάπιζε το εγχώριο, αδύναμο Εθνικό Σύστημα Υγείας, το ΕΣΥ. Στην εποχή του διαδικτύου ευδοκιμούν απόψεις για τη «σκηνοθεσία» της «δήθεν» προσελήνωσης, ακόμα και θεωρίες για τη γη μας, που είναι «επιπέδη» - ο κορωνοϊός θα τους γλύτωνε;

Λέμε πως περάσαμε ξυστά από το χάος στις υγειονομικές δομές της χώρας, γιατί η απόσταση από την αύξηση των κρουσμάτων μέχρι την εξάπλωση τους, με ρυθμό γεωμετρικής προόδου, απέχει λίγες εβδομάδες. Τα δε μέτρα περιορισμού, που κάθε φορά αποφασίζονται, δεν επιβραδύνουν την εξάπλωση του ιού παρά δύο εβδομάδες αργότερα, όταν εφαρμόσουν επιτυχώς. Φαίνεται πως η έγκαιρη, ίσως και πρωθύστερη, κυβερνητική απόφαση εφαρμογής δραστηκού περιορισμού των μετακινήσεων και πάσης φύσεως δραστηριοτήτων ήταν η σωτήρια παρέμβαση. Χάρης σε αυτήν γλυτώσαμε τη βύθιση του ΕΣΥ στην απόλυτη ανυποληψία με τη συνακόλουθη διασπορά γενικευμένης ανασφάλειας και τη διάρρηξη της κοινωνικής συνοχής.

Το κόστος ήταν βέβαια υψηλότατο, τόσο σε οικονομικά μεγέθη όσο και στο επίπεδο υγείας του πληθυσμού. Και το μεν οικονομικό κόστος δεν θα το αποφεύγαμε με περιοριστικά μέτρα ή χωρίς, αφού λιγότερο περιοριστικές προσεγγίσεις, όπως της Σουηδίας, δεν μείωσαν την επιβάρυνση

της οικονομίας. Η επίδραση όμως στη σωματική και στην ψυχική υγεία των πολιτών θα μπορούσε να είναι μικρότερη και οφείλουμε να την περιορίσουμε κατά το δεύτερο κύμα του κορωνοϊού. Σε αυτό το δεύτερο κύμα άλλωστε θα γίνει σίγουρα προσπάθεια να μειωθεί και το οικονομικό κόστος, μειώνοντας κατά το δυνατόν τους γενικευμένους δραστηκούς περιορισμούς των δραστηριοτήτων των πολιτών.

Σοφότεροι και με περισσότερα όπλα στη δεύτερη φάση

Το δεύτερο κύμα θα μας βρει σοφότερους και καλύτερα προετοιμασμένους. Γνωρίζουμε πολλά περισσότερα για τον ιό, όσον αφορά στη μετάδοσή και στην παρουσία ασυμπτωματικών φορέων και οριστικοποιήσαμε τους καλύτερους δυνατούς τρόπους προφύλαξης. Η χρήση μάσκας, για παράδειγμα, που πολλοί θεωρούσαμε πως μάλλον δεν προσφέρει, φαίνεται πως μπορεί να κάνει τη διαφορά, συντελώντας κατά το μέγιστο δυνατόν στην αποφυγή δραστηκών περιορισμών στην οικονομική δραστηριότητα. Έχουμε επίσης καταλήξει σε θεραπευτικές μεθόδους που είναι ωφέλιμες, όπως η χορήγηση δεξαμεθαζόνης, απορρίπτοντας άλλες που δεν βοήθησαν, παρόλο που αρχικώς είχαν θεωρηθεί από επιδοφορές έως θαυματουργές (ποιος δεν θυμάται αμφιβολής σοβαρότητας ηγέτη μεγάλης υπερδύναμης να ανακοινώνει την ήττα του κορωνοϊού

από συνδυασμό φαρμάκων που, πλέον, δεν θεωρείται πως προσφέρει στη θεραπεία). Έχουμε, άλλωστε, παράλληλη ανάπτυξη πολλών εμβολίων, με πολλά από αυτά να δίνουν θετικά αποτελέσματα στις αρχικές μελέτες και αρκετά να βρίσκονται στην τελική φάση κλινικών δοκιμασιών, τη λεγόμενη φάση 3, κατά την οποία εφαρμόζονται σε δεκάδες χιλιάδες εθελοντές, συγκρινόμενα είτε με εικονικό φάρμακο είτε με κάποιο γνωστό εμβόλιο για άλλον ιό.

Παράλληλα αναπτύχθηκαν τα εργαλεία καταγραφής και αποτίμησης της δραστηριότητας του κορωνοϊού. Στη χώρα μας οι υπεύθυνες δομές έχουν εξοικειωθεί με ένα σύνθετο σύστημα επιδημιολογικής ανάλυσης, το οποίο επιτρέπει την έγκαιρη λήψη περιοριστικών μέτρων κατά περίπτωση. Ελπίζουμε, πως, σε συνδυασμό με την ενδεδειγμένη ιχνηλάτηση των κρουσμάτων, θα καταφέρουμε να περιορίσουμε την ανάγκη γενικευμένων περιοριστικών μέτρων, όπως αυτά που ελήφθησαν στην πρώτη φάση, αποφεύγοντας τη δυσμενέστατη επίδραση τους στην οικονομική δραστηριότητα.

Το ΕΖΥ έχει αυξήσει τις δυνατότητες του σε κλίνες μονάδων εντατικής θεραπείας (ΜΕΘ) και κλίνες μονάδων αυξημένης φροντίδας (ΜΑΦ), ακριβώς, δηλαδή, τα σημεία μεγαλύτερης πίεσης από τις αυξημένες περιπτώσεις ασθενών με κορωνοϊό. Από τη διάθεση 600 περίπου κλινών στην αρχή της πανδημίας, βρισκόμαστε σχεδόν σε διπλασιασμό, με ενεργοποίηση και των κλινών του ιδιωτικού τομέα. Υπάρχουν σήμερα πρωτόκολλα αντιμετώπισης κρουσμάτων ανά περίπτωση και ανά περιοχή, με προμήθεια των αντίστοιχων προστατευτικών μέτρων για το υγειονομικό προσωπικό δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, πράγματα ανύπαρκτα στην αρχική φάση, που βρήκε τις υγειονομικές δομές παντελώς απροετοίμαστες.

Υπάρχει, επίσης, κρίνοντας από τις σχετικές ανακοινώσεις των αρμοδίων, πρόβλεψη για την αντιμετώπιση όλων των υπολοίπων νοσούντων κατά το δεύτερο κύμα εξάπλωσης της πανδημίας στη χώρα μας.

Οι ασθενείς συνήθως χάνονται από έμφραγμα, εγκεφαλικό και καρκίνο παρά από τον ιό!

Στην επόμενη φάση της πανδημίας του κορωνοϊού πρέπει να αντιμετωπίζονται ορθολογικά όσοι ασθενείς πάσχουν από τις συνήθειες νόσους. Στην αρχική φάση, τόσο διεθνώς όσο και στη χώρα μας, παρατηρήθηκαν πολύ μεγάλες ελλείψεις στην αντιμετώπιση όλων των άλλων νοσημάτων, αυτών που συνήθως και ανέκαθεν οδηγούν σε αναπηρίες και απώλειες ανθρώπων. Αναφερόμαστε στα εμ-

φράγματα, στα εγκεφαλικά επεισόδια, στους καρκίνους και άλλες σοβαρότατες νοσολογικές οντότητες, η αντιμετώπιση των οποίων υποχώρησε δραματικά όλη την προηγούμενη περίοδο, με επιδείνωση κατά τη φάση των δραστηκών περιοριστικών μέτρων. Καταγράφηκε, για παράδειγμα, μειωμένη προσέλευση ασθενών με εμφράγματα στα νοσοκομεία, με αποτέλεσμα να μην προσφέρεται η συνήθης ιδιαίτερα αποτελεσματική θεραπεία κατά την οξεία φάση του εμφράγματος, αλλά και η θεραπευτική αντιμετώπιση ασθενών κατά την προεμφραγματική φάση, η οποία επίσης είναι σωτήρια.

Φαίνεται πως ο γενικευμένος φόβος και η εξάρτηση από τις τηλεφωνικές οδηγίες του Εθνικού Οργανισμού Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ) λειτούργησε ανασταλτικά για όλους, τόσο τους ασθενείς όσο και τους λειτουργούς της υγείας. Οι πρώτοι δεν ζητούσαν ιατρικές υπηρεσίες, όπως θα έπρατταν προ πανδημίας και οι δεύτεροι ένοιωθαν άσπλοιο, συχνά χωρίς τα απαραίτητα μέσα προστασίας, στην παροχή της συνήθους ιατρικής φροντίδας. Χωρίς την τελευταία όμως, τη συνήθη ιατρική μέριμνα και ανάλογη φροντίδα, κινδυνεύουμε ο κορωνοϊός να αποδειχθεί διπλά επιζήμιος, μέσω του φόβου, που οδηγεί σε πλημμελή αντιμετώπιση άλλων, συχνά θανατηφόρων, νοσημάτων. Φόβος που δεν αφορά μόνο στα επείγοντα ιατρικά προβλήματα (έμφραγμα, εγκεφαλικό επεισόδιο) αλλά και σε καρκινοπαθείς, που στερούνται της προγραμματισμένης θεραπείας, καθώς και σε χρονίως πάσχοντες.

Ελπίζουμε πως στην επόμενη φάση θα υπάρξει μέριμνα, ώστε ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, όπως οι καρκινοπαθείς και οι ασθενείς που χρήζουν αιμοκάθαρσης, να έχουν απρόσκοπτη πρόσβαση στις υγειονομικές δομές. Ελπίζουμε, επίσης, πως η καλύτερη διαχείριση, πλέον, του φόβου του κορωνοϊού τόσο από ασθενείς όσο και από το υγειονομικό προσωπικό θα συντελέσει στην αποφυγή των ακροτήτων που ζήσαμε κατά την πρώτη φάση της πανδημίας: πάσχοντες να περιμένουν στο σπίτι, παρά τον έντονο πόνο στο στήθος, ώστε να αποφύγουν την έκθεση στο «φωνικό ιό»!

Θυμηθείτε ό,τι γράφαμε σε προηγούμενο σημείωμα. Ο ατομικός μας κίνδυνος από τον κορωνοϊό είναι, στη μεγάλη πλειοψηφία των περιπτώσεων, πολύ μικρότερος από τις υπόλοιπες αιτίες ανθρώπινων απωλειών. Ο σημαντικότερος κίνδυνος της πανδημίας αφορά στο σύστημα υγείας, το οποίο ελπίζουμε πως έχουμε επαρκώς προετοιμάσει. Επειδή, όμως, κανένα σύστημα υγείας δεν αντέχει την αυξημένη πίεση μιας πανδημίας, μέχρι να έχουμε ασφαλές πρόγραμμα εμβολιασμού, τηρούμε ευλαβικά τα μέτρα προστασίας! 📍